

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

תורה – ויקרא פרק כה'

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (א) וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי לְמִימְרָא:

(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה: (ב) מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימְרָא לְהוֹן אַרְי תַּעֲלוֹן לְאַרְעָא דִּי אָנָּא יְהֵב לְכוּן וְתִשְׁמַט אַרְעָא שְׁמַטְתָּא קֳדָם יְיָ:

(ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר פְּרִמָּךָ וְאֶסְפַּתְּ אֶת תְּבוּאֹתֶיהָ: (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר פְּרִמָּךָ וְאֶסְפַּתְּ אֶת תְּבוּאֹתֶיהָ: (ג) שֵׁית שְׁנֵין תִּזְרַע חֲקִלָּךְ וְשֵׁית שְׁנֵין תִּכְסַח פְּרִמָּךָ וְתִכְנֹשׁ יָת עַלְלָתֶיהָ:

(ד) וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שְׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וּכְרָמָךָ לֹא תִזְמַר: (ד) וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שְׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וּכְרָמָךָ לֹא תִזְמַר: (ד) וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעִיתָא גִיחַ שְׁמַטְתָּא יְהִי לְאַרְעָא דְּתִשְׁמַט קֳדָם יְיָ חֲקִלָּךְ לֹא תִזְרַע וּכְרָמָךְ לֹא תִכְסַח:

(ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֶדָךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עַנְבֵי נְזִירָךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ: (ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֶדָךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עַנְבֵי נְזִירָךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ: (ה) יָת פְּתִי דְּחִצְדָךְ לֹא תִחְצֹד וְיָת עַנְבֵי שְׁבִקָךָ לֹא תִקְטֹף שְׁנַת שְׁמַטְתָּא יְהִי לְאַרְעָא:

(ו) וְהֵיטָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֶכְלָהָ לָּךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: (ו) וְהֵיטָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֶכְלָהָ לָּךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: (ו) וְהִי שְׁמַטְתָּא אַרְעָא לְכוּן לְמִיכַל לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְאִגְרֵךְ וּלְתוֹשְׁבֵי דְּדִירְיוֹ עִמָּךְ:

רס"י

דומה לו (ישעיה לג) קוֹאִים כְּסוּחִים (תהלים פ) שְׂרֹפָה בָּאֵשׁ כְּסוּחָה:

(ה) אֵת סְפִיחַ הַזֵּיבֵד – אֲפִילוּ לֹא זָרְעָתָה וְהִיא כְּמַחַה מִן הַזֵּרַע שֶׁנֶּפֶל בָּהּ זֵרַע הַקֵּיִר הוּא קְרוֹי סְפִיחַ: לֹא תִקְלוֹר – לְהִיּוֹת מַחְזִיק בּוֹ כְּשֶׁאֵיךְ קֵיִר אֲלֵךְ הַפָּקֵר יִהְיֶה לְכָל: נְזִירָךְ – שֶׁהַנְּזִירָה וְהַפְּרָשָׁה בְּנֵי אָדָם מֵהֶם וְלֹא הַפְּרָשָׁה: לֹא תִבְצֹר – אֲוֹתָם אֵינְךָ בּוֹרֵךְ אֲלֵךְ מִן הַמוֹפְקֵי:

(ו) וְהֵיטָה שַׁבַּת הָאָרֶץ וְגו' – אַע"פ שֶׁאֲסֻרִים עֲלֶיךָ לֹא בְּאִכְלָהָ וְלֹא בְּהַנְּאִיחָה אֲסֻרִים אֲלֵךְ שֶׁלֹּא תִנְהוֹג בָּהֶם כְּבַעַל הַבַּיִת אֲלֵךְ הַכֹּל יִהְיוּ שְׂוִים בָּהּ אֲתָה וְשְׂכִיחֶךָ וְתוֹשְׁבֵיךָ: שַׁבַּת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֶכְלָהָ – (ת"כ) מִן הַשְּׂבֻתָּה אֲתָה אוֹכֵל וְאֵי אֲתָה אוֹכֵל מִן הַשְּׂמֹרָה: לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלְאִמְתְּךָ – (ת"כ) לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שְׂמֹרֶת

(א) זֶהר סִינַי – מֵה עֲנִין שְׁמִיטָה אֲלֵךְ הַר סִינַי וְהֵלֵךְ כֹּל הַמְּצוֹת נֶאֱמָרוּ מִסִּינַי אֲלֵךְ מֵה שְׁמִיטָה נֶאֱמָרוּ כִּלְלוּתִיָּה (וּפְרִטוּתִיָּה) וְדִקְדוּקִיָּה מִסִּינַי אֲחַף כּוֹלֵן נֶאֱמָרוּ כִּלְלוּתִיָּה וְדִקְדוּקִיָּה מִסִּינַי כִּד שְׁנוּיָה בְּח"כ. וְנ"ל שֶׁכִּד פִּירוּשָׁה לְפִי שֶׁלֹּא מֵאִינוּ שְׁמִיטָה קִרְקַעוּת שְׁנִשְׁנִית בְּעַרְבּוֹת מוֹאֵב בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה לְמַדְנָה שְׁכִלְלוּתִיָּה וּפְרִטוּתִיָּה כּוֹלֵן נֶאֱמָרוּ מִסִּינַי וְזֶה הַכְּתוּב וְלִמַּד כֹּאן עַל כֹּל דְּבוּר שֶׁנֶּדְבַר לְמִשְׁנֵה שְׁמִיטָה הֵיךְ כּוֹלֵם כִּלְלוּתִיָּה וְדִקְדוּקִיָּה וְחִזְרוּ וְנִשְׁנֵנוּ בְּעַרְבּוֹת מוֹאֵב:

(ב) שַׁבַּת לֵה' – לְשֵׁם ה' כֶּסֶם שֶׁנֶּאֱמַר בְּשַׁבַּת בְּרִאשִׁית:

(ג) יִהְיֶה לְאָרֶץ – לְשָׂדוֹת וְלִכְרָמִים: לֹא תִזְמַר – שְׁקוּלְאִין זְמוּרֹתִיָּה וְתַרְגוּמוֹ לֹא תִכְסַח

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

כג) ואכלו זביוני עמך יכול יהיו אסורים
באכילה לעשירים ת"ל כך ולעבדך ולחמתך
הרי צעלים ועזדים וקפחות אמורים כאן:
ולשכירך ולחושבך – (ת"כ) אף הנכרים:

נביא – ירמיה לב' ו'-יא'

(א) וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הִיָּה דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (א) ואמר ירמיה הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר:
(ב) הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן שַׁלּוּם הָדָה בָּא אֵלַיךָ לֵאמֹר קָנָה לְךָ אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֹלָה לְקִנּוֹת: (ב) הא חנמאל בר שלם אחבוך אתי לותך למימר זבון לך ית חקלי דבענתות ארי לך חזיא אחסנתא למזבון:
(ג) וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן דְּדִי כְּדָבַר יְהוָה אֶל חֲצֵר הַמִּטְרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קָנָה נָא אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי בְנֵימִין כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה וְלְךָ הַגְּאֹלָה קָנָה לְךָ וְאָדַע כִּי דְבַר יְהוָה הוּא: (ג) ואתא לותי חנמאל בר אחבי כפתגמא דיי לדרת בית אסיריא ואמר לי זבון כעון יצ חקלי דבענתות דבארע שבטא בנימין ארי לך חזיא ירותא ולך אחסנתא זבון לך וידעת ארי פתגמא דיי הוא:
(ד) וְאָקְנָה אֶת הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן דְּדִי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת וְאֲשַׁקְלָה לּוֹ אֶת הַכֶּסֶף שִׁבְעָה שְׁקָלִים וְעֵשְׂרֵה הַכֶּסֶף: (ד) וזבנית יצ חקלא מן חנמאל בר אחבי דבענתות ותקלית ליה ית כספא שבעא מנן ועסר סלעין דכסף:
(ה) וְאָכְתָב בְּסֵפֶר וְאָחַתָּם וְאָעֵד עֵדִים וְאֲשַׁקֵּל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם: (ה) וכתבית בשטרא וחתמית ואסהידית סהדין ותקלית כספא במוזניא:
(ו) וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הַחֲתוּם הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים וְאֵת הַגְּלוּיִ: (ו) ונסיבית ית שטרא דזבינא ית דכתיב בעיץ וחתים כהלכתא וכדחזא וית שטרא פתיחא:

רש"י

(א) ויאמר ירמיהו וגו' – לא ללדקיהו אמר כן
אלא פי' הכתוב למה כלאו וחוזר לדבורו
הרחשון לפרש מה הדבר אשר הי' אל ירמיהו:
(ב) זא אלכך – על פי הדבור:
(ג) את ספר המקנה – שטר המכירה. את
החתום וגו' – עם חתימתו כשהוא חתום כלה

וחוק. ואת הגלוי – שהחזק צבית לין על פי
עדיו וכתבו וחתמו הדיינין אשכתא דלייני הוא
קיום השטרות לעשות הדבר גלוי ומפורסם
פן ימותו העדים ורבותינו פירשו לענין גט
פשוט ומקושר צבצא בתרא:

כתובים – משלי פרק כח' יא'-טז'

(יא) חָכֶם בְּעֵינָיו אִישׁ עֹשֶׂיךָ וְדָל מִבֵּין יַחְקְרֶנּוּ: (יא) גברא עתירא חכים הוא בעיניו ומסכנא
סוכלתנא בסר ליה:
(יב) בְּעֵלְזִי צְדִיקִים רַבָּה תִּפְאָרֶת וּבִקְוֹם רְשָׁעִים יִחַפֵּשׂ אָדָם: (יב) כד יחדון צדיקיא
סגיעא שבהורא ובקומא דרשיעי מבצי בר נשא:
(יג) מִכֶּסֶה פִּשְׁעָיו לֹא יִצְלִיחַ וּמוֹדָה וְעֹזֵב יִרְחָם: (יג) דמכסה חובוי לא נצלח דמודי חטוי
ושבק נרחם עלוי אלהא:

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

(יד) אֲשֶׁר־י אָדָם מִפֶּתַח תְּמִיד וּמִקֶּטֶה לְבוֹ יפול בְּרָעָה: (יד) טובוהי דבר נשא דמדולח לביה תדירא ומן דמקטי לביה נפל בבישתא:

(טו) אָרִי נָהֵם וְדָב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל: (טו) אריא נהם ודובא מצריח על רשיעא דמשתליט על עמא מסכנא:

(טז) נָגִיד חֶסֶר תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשִׂקוֹת שְׁנָאִי {שְׁנָאִי} בְּצַע יֶאֱרִיךְ יָמִים: (טז) שליטא חסיר הוינא סגיען עושקוי ואנא דשני טולמיא נגדון יומוי:

רש"י

(טו) ארי נוהם – הוא להם. ודוב שוקק – נהימה לארי ושקיקה לדוב שניהם לשון זעקה:

(טז) חסר תבונות – מתוך שהוא חסר תבונה הוא רב מעשקות כי אינו נותן לב על חייו ומרבה לעשוק שהרי השונא בלע יאריך ימים:

(יא) איש עשיר ודל מבין – כנגד רב ותלמיד הוא מדבר שהתלמיד חוקר ועל ידו הרב מתחכם:

(יב) יחופץ אדם – יתחפש בכל מיני עלילות: (יג) ומודה ועוזב – מודה פשעיו ועוזב משוב צם עוד:

(יד) מפחד תמיד – דואג מעונש וצדק מתרחק מעבירה:

משנה – בלאים פרק ח'

(א) בְּלָאֵי הַכֶּרֶם אֶסוּרִין מִלְזָרַע וּמִלְקָיִם, וְאֶסוּרִין בְּהִנָּאָה. בְּלָאֵי זְרָעִים, אֶסוּרִים מִלְזָרַע וּמִלְקָיִם, וּמִתְרִין בְּאֶכִּילָה, (וְכָל שֶׁבֶן בְּהִנָּאָה). בְּלָאֵי בְּגָדִים מִתְרִין בְּכָל דְּבָר, וְאִינֵן אֶסוּרִין אֲלָא מִלְלָבֶשׁ. בְּלָאֵי בְּהִמָּה מִתְרִים לְגִידֵל וּלְקָיִם, וְאִינֵן אֶסוּרִים אֲלָא מִלְּהַרְבִּיעַ. בְּלָאֵי בְּהִמָּה אֶסוּרִים זֶה בְּזֶה:

הנולדים מן החמור שאציהן סוס, ומחני' אחיא כמאן דאמר אין חוששין לזרע האב, דלמאן דאמר חוששין, כל מיני פרדות אחת הן ומותרים זה בזה. וזירושלמי רצו להוכיח שאסור לרכוב על פרדה מקל וחומר, ומה אם צבגדים שאתה מותר ללבוש זה על גבי זה אתה אסור בתערובתן, בהמה שאתה אסור להנהיג זו עם זו לא כל שכן שאתה אסור בתערובתה. ומקשינן והכתיב (שמואל ב יג) וירכבו איש על פרדו וינוסו אל כל בני דוד כשנהרג אמנון, ומשנינן אין למדין מן המלכות תו מקשינן והא כתיב (מלכים א' א) והכרבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי, ומשנינן ההיא בריה משפת ימי צראשית היא. ומיהו חזינא להו לרבנן השישי קמאי דקמאן שרוכבין לפנייהם על פרדות ואין מוחה בדבר אלא שמזהירים שלא להנהיג יחד שתי פרדות

רע"ב – (א) כלאי הכרם אסורים מלזרוע – אצל אינו לוקה משום כלאי הכרם עד שיזרע שני מיני זרע שהן כלאים זה בזה ויזרעם בכרם דהכי משמע קרא (שם) לא תזרע כרמך כלאים, לא תזרע שני מיני זרעים שהן כלאים בתוך כרמך ואם זרעו בכרם לוקה שתיים משום כלאי זרעים וכלאי הכרם: ומלקיים – אם רואה אותם ומתיאש מלעקרם אסור, אלא שאינו לוקה אלא אם כן עושה מעשה: ואסורים בהנאה – דכתיב (שם) פן תקדש, תוקד אש, מלמד שהן טעונים שריפה ואסורים בהנאה: אלא ללבוש – והוא הדין להעלות עליו דכתיב (ויקרא יט) לא יעלה עליך: אלא להרביע – להכניס כמכחול בשפופרת אצל מותר להכניס לדיר ולהעמיד זה אצל זה שני מינים זכר ממין זה ונקבה ממין אחר: כלאי בהמה אסורים זה עם זה – כגון הנולדים מן הסוס שאציהן חמור עם

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

דשמח אחת מהן נולדה מחמור ואזיה סוס
 (ב) בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְחֵיהָ עִם חֵיהָ, בְּהֵמָה עִם חֵיהָ וְחֵיהָ עִם בְּהֵמָה, טְמֵאָה
 עִם טְמֵאָה וְטְהוֹרָה עִם טְהוֹרָה, טְמֵאָה עִם טְהוֹרָה וְטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה,
 אֲסוּרִין לְחֹרֶשׁ וְלִמְשֶׁךְ וְלִהְנֵהִיג:

רע"ב – (3) בהמה עם בהמה וחיה עם חיה וכו' – אף על גב דלח תחושך צפור ובחמור (דברים כ3) אמר רחמנא, ולפינן שור שור משבת דהוא הדין לכל בהמה חיה ועוף:
 (ג) הפנהיג סופג את הארבעים, והיושב בקרון סופג את הארבעים. רבי מאיר פוטר. והשלישית שהיא קשורה לרצועות, אסורה:

רע"ב – (ג) והיושב בקרון – חייב הואיל ואזלי מחמתיה חסוב כאילו מנהיגו: רבי מאיר פוטר – היושב בקרון ללא מילי קעבד. ואין הלכה כרבי מאיר: והשלישית

שהיא קשורה לרצועות – אם שני סוסים קשורים בקרון וקשר שם חמור אף על גב דכלח חמור קאזלי אסור ולא חזינן לחמור כמאן דליתיה:

(ד) אין קושרין את הסוס לא לצדדי הקרון ולא לאחור הקרון, ולא את הלבדקים לגמלים. רבי יהודה אומר, כל הנולדים מן הסוס, אף על פי שאביהן חמור, מתרין זה עם זה. וכן הנולדים מן החמור, אף על פי שאביהם סוס, מתרין זה עם זה. אבל הנולדים מן הסוס עם הנולדים מחמור אסורים זה עם זה:

רע"ב – (7) אין קושרין סוס כלדי הקרון – כשהבקר מושכות בקרון אין קושרין סוס כלדו או אחריו של קרון כדי שילמוד למשוך לפי שפ עמים הסוס שאחר הקרון דוחף את הקרון ומנהיגו בגופו: לובדקים – חמור של לוד והוא גדול ועריץ משאר חמורים ודומה לגמל: אף על פי שאביהן חמור מותרין זה עם זה – שאצו של זה חמור ואצו של זה

חמור וקא משמע לן ללא אמרינן אתי לך סוס ומשתמש כלל חמור ולד חמור משתמש כלל סוס דכיון דאמותיהן שוות אין חוששין לזרע האב: אבל הנולדים מן החמור עם הנולדים מן הסוס אסורים זה עם זה – כיון שאמו של זה ממין החמורים ואמו של זה ממין הסוסים דבתר זרע האם אזלינן והרי הן שני מינים. והלכה כר' יהודה:

(ה) הפרוטיות אסורות, והרמף מתר. וארני השדה, חיה. רבי יוסי אומר, מטמאות באהל באדם. הקפד וחלדת הסנניים, חיה. חלדת הסנניים, רבי יוסי אומר, בית שמיאי אומרים, מטמא בזית במשא, וכעדתשה במגע:

רע"ב – (ה) פרוטיות – מין פרדות שאין אדם יכול לעמוד [עליהן] ולזכר על ידי סימנים איזה מהם אמו חמור ואיזה מהם אמו סוס הלכך אסורין זה עם זה: והרמף מותר – שכולם מין אחד ואמם סוס ובלשון ערבי קורין לסוסיא נקבה רמף ודומה לו בני הרמכים: לפני השדה – חיה הגדילה בשדות וכמין חבל גדול יולא מן האחרץ שגללה בו אותה חיה, ישמה ידוע והוא ידעוני הכתוב

בתורה, ומחובר בטבורו באותו חבל היוולא מן הארץ ולורתו אורת אדם צפרלוף ידים ורגלים ואין כל בריה רשאה לקרב אליו כי הוא הורג וטורף כל הקרב אליו וכשרואים לאוד אותו מורים בחלים בחבל עד שפסק וועק בקול מר ומת מיד ואליו רמוז (באיוב ה) כי עם אבני השדה בריה: מטמא באהל כאלם – דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע על פני השדה, באדם שגדל בשדה – הקופד – שרץ

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

אדם לטמא בגדים כנצלת זהמה (טמאה) או מין שרץ הוא ומטמא כנעדה אכל אינו מטמא במשא כנצלת זהמה אלא במגע שרץ. ואין הלכה כרבי יוסי לא באדני הקדה ולא בחולדת הסנאים:

שגופו מלא קוליס וכשאלם נוגע בו כופל עצמו ומכניס ידיו ורגליו בצטנו ונעשה ככדור וקורין לו זלע"ז אריל"ו: חולדת הסנייים – חולדה הגדלה בסנה: כזית במשא – למספקא להו אם מין חיה ומטמאה נצלתו בכזית ומטמאה נמי טומאה חמורה במשא לטמא

(1) שֹׁרֵץ בָּר, מִיַּן בְּהֵמָה. וְרֵבִי יוֹסִי אוֹמֵר, מִיַּן חֲיָה. פְּלֵב, מִיַּן חֲיָה. רֵבִי מְאִיר אוֹמֵר, מִיַּן בְּהֵמָה. חֲזִיר, מִיַּן בְּהֵמָה. עֲרוּד, מִיַּן חֲיָה. הַפִּיל וְהַקּוֹף, מִיַּן חֲיָה. וְאֵדָם מִתֵּר עִם פְּלֵם לְמִשְׁהָ וְלְחֲרֹשׁ וְלְהִנְהִיג:

הלכה כרבי יוסי: כלב מין חיה – נפקא מינה לכותב כל חיה שצרכותו לאחר או למקדיש כל חיה שצרכותו: רבי מאיר אומר מין זהמה – ואין הלכה כר' מאיר: ערוך – חמור הבכ: ואדם מותר עם כולם – דכתיב (דברים כב) לא תחוקש בשור ובחמור, אכל אתה חוקש באדם ושור, באדם וחמור:

רע"ב – (1) שור הבכ – שור הגדל במדבר: מין זהמה – וחלבו אסור ואינו טעון כיסוי לסבכי רבנן עיקרו מן היסוב היה אלא שצרכ למדבר ונעשה שור בכ: מין חיה – הטעון כיסוי וחלבו מותר קסבר עיקרו מן המדבר היה. וסימנים שמו חכמים להכיר בין זהמה לחיה בשאר חיות נאמרו חוץ משור הבכ. ואין

גמרא – ברכות דף לבי ע"ב

ואמר רבי אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנאמר למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם אמר רבי יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו: ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנאמר סכותה בענן לך מעבור תפלה: ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בין חזרת ריקם מנא לן ממושה רבינו שנאמר ואתפלל אל ה' וכתוב בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא איני והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנאמר תוחלת ממושכה מחלה לב מאי תקנתיה יעסוק בתורה שנאמר ועץ חיים תאווה באה ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה לא קשיא הא דמאריך ומעיין בה הא דמאריך ולא מעיין בה אמר רבי חמא ברבי חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה': תנו רבנן ארבעה צריכין חזק ואלו הן

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ תורה ומעשים טובים מנין שנאמר רק חזק ואמץ מאד לשמור ולעשות ככל התורה חזק בתורה ואמץ במעשים טובים תפלה מנין שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה':

רש"י על הגמרא

ובפרש"ם כפיכס – אי לאו לגדולה תפלה, כיון דאמר למה לי רוב זבחיכס למה לי תו ובפרש"ם, הא אפילו זבחיכס לא ניחא ליה: אל תחרש – מדלח כתיב את דמעתי תראה, שמע מינה נראה היא לפניו, ואין כריך להתפלל אלל שסתקבל לפניו: ונתתה אותה קיר ברזל – סימן למחילת ברזל המפסקת

זינו לזינס: ומעיון זה – מלפני שחנשה בקשתו על ידי הארכחו, סוף שאינה נעשית ונמאלת תוחלת ממושכת חנס, והיא לאב לב כשארס מלפני ואין תאותו בזה: תוחלת – לשון חלוי ותחנה: ועץ חיים תאוה בזה – סופו של מקרא הוא: קוה – והתחזק, ולא תמשוך ידך, אלל חוזר וקוה:

זוהר – בהר דף קז' ע"ב

וידבר יי אל משה בהר סיני לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם פי תבאו אל הארץ וגו'. (ויקרא כ"ה) רבי אלעזר פתח, (ויקרא ו) זאת תורת העולה היא העולה וגו'. האי קרא בכנסת ישראל אוקימנא, דהיא סלקא ומתחברא במלכא קדישא בזווגא שלימים:

היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. תא חזי, כיון דעאל ליליא, ותדעין סתימין, דינין תתאין מתערין בעלמא, ואזלין ושטין, חמרי ואתני וכלבי. חמרי הא אוקימנא, וכלבי ואתני, לא שטין ולא אזלין, אלא בהו עבדי חרשיא לבני נשא. כגון בלעם, ואוקמוהו. כדן כל בני עלמא ניימין, ומזבח תתאה דלבר אתוקד:

בפלגות ליליא, אתער רוח צפון, ומיהוא מזבח תתאה, נפיק שלהובא דאשא, ותדעין אתפתחו, ודינין תתאין אתפנשו בנוקבייהו, והוא שלהובא אזיל ושט, ותדעין דגן עדן אתפתחו, עד דמטי (כ"א צפרא) ההוא שלהובא, אתפלג לכמה סטרין דעלמא, ועאל (דף ק"ח ע"א) תחות גדפוי דתרגולא וקארי:

כדן קודשא בריך הוא אשתכח בין צדיקייא, ופנסת ישראל משבחת ליה לקודשא בריך הוא, עד דאתי צפרא. כיון דאתי צפרא, אשתכחו משתעין ברזא חרא. ואית לה נייחא בבעלה. הך הוא דכתיב, על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. עד הבקר, דהא בצפרא דינין ושלובין אשתככו, וכדן אתער אברהם בעלמא, ונייחא הוא דכלא:

תא חזי, כיון דעאלו ישראל לארעא, לא אשתכחו בה דינין תתאין, ופנסת ישראל הות בה בנייחא, על פנפי דכרובים. כמה דאתמר, דכתיב, (ישעיה א)

חק לישראל – פרשת בהר יום א'

צֶדֶק יִלִּין בָּהּ. בְּדִין הָיָה לָהּ נִיחָא מִכָּלֵא. דְּהָא יִשְׂרָאֵל לָא נִימִין, עַד
דְּמִקְרָבֵי קְרַבְנָא דְּבִין הָעַרְבִים, וְאַסְתְּלִיקוּ דִּינִין. וְעוֹלָה הָיָה אֶתְוֹקֵד עַל
מִדְּבָחָא, וּבְדִין הָיָה לָהּ נִיחָא מִכָּלֵא, וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח אֵלֵא אֶתְתָא בְּבַעֲלָהּ,
הָדָא הוּא דְכָתִיב פִּי תִבְאוּ וְגו' וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ, נִיחָא וְדָאֵי. (ויקרא כה) וְשַׁבְתָּה
הָאָרֶץ שַׁבַּת לַיִי, שַׁבַּת לַיִי מִמַּשׁ:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ד'

(ז) כיסוי הערוה כיצד אף על פי שכסה ערותו כדרך שמכסין לקריאת שמע לא יתפלל
עד שיכסה את לבו ואם לא כסה לבו או שנאנס ואין לו במה יכסה הואיל וכסה ערותו
והתפלל יצא ולכתחלה לא יעשה:

(ח) טהרת מקום התפלה כיצד לא יתפלל במקום הטנופת ולא במרחץ ולא בבית הכסא
ולא באשפה ולא במקום שאינו בחזקת טהרה עד שיבדקנו כללו של דבר כל מקום
שאינו קורין בו קריאת שמע אין מתפללין בו וכשם שמרחיקין מצואה וממי רגלים וריח
רע ומן המת ומראיית הערוה לקריאת שמע כך מרחיקין לתפלה:

(ט) המתפלל ומצא צואה במקומו הואיל וחטא מפני שלא בדק עד שלא התפלל חוזר
ומתפלל במקום טהור היה עומד בתפלה ומצא צואה כנגדו אם יכול להלך לפניו כדי
שיזרקנה לאחוריו ארבע אמות יהלך ואם לאו יסלקנה לצדדין ואם אינו יכול יפסיק
גדולי החכמים לא היו מתפללים בבית שיש בו שכר ולא בבית שיש בו מורייס בעת
עפושו מפני שריחו רע אף על פי שהמקום טהור:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמואל, דניאלה פורטונה בת ראל, צדיקה בת שרה ז"ל.